

Bisbes més a prop del cel que no de la terra

“L’Església catalana no existeix”, va afirmar el bisbe de Vic, Romà Casanova, poc després de ser nomenat, el juny del 2003. Aquesta declaració, que va aixecar les protestes de molts fidels a la comarca d’Osona, és un exemple que il·lustra la trajectòria que ha pres la jerarquia catòlica els darrers anys; un camí que l’allunya cada dia més de l’esperit que, amb més o menys interrupcions, ha caracteritzat l’Església a Catalunya gairebé des de l’origen. És a dir, entre més coses, la voluntat d’obertura, el desig de conservar una identitat pròpia i, sobretot, de respectar la realitat nacional catalana, principalment a través de la llengua, amb l’objectiu d’estar més a prop de la societat. Avui dia, però, els mals de l’Església catalana s’acumulen l’un darrere l’altre: “La modernitat no arriba i cada vegada hi ha una separació social més gran. L’Església no troba el seu lloc en la societat i la societat no troba què ha de fer amb l’Església”, afirma Joan Bada, sacerdot i expert en la història de l’Església.

De fet, la gent que coneix la situació de l’Església de prop hi detecta nombrosos problemes, no tan sols a l’interior, sinó també en la forma amb què es relaciona amb la societat. “El principal mal intern és que l’Església catalana no ha sabut adequar-se a les necessitats espirituals de la gent d’avui dia”, explica Josep Torrens, que fins fa poc presidia Església Plural, una associació formada per cristians de base que treballen a favor de reformar l’Església per tal que s’apropi a les necessitats reals de la gent. Segons Torrens, els darrers anys “el perfil dels bisbes catalans ha esdevingut mediocre, perquè no són nomenats per la seva capacitat, sinó tenint en compte la fidelitat al Vaticà. Això ha fet que el dinamisme que havia sorgit del concili provincial de la Tarraconense l’any 1995, que volia una renovació interna i posar al dia la presència de

L’Església catalana no viu el millor moment. A la davallada del nombre de fidels s’hi afegeix una jerarquia cada vegada més allunyada de la societat i, sobretot, la imposició de bisbes poc sensibles amb la realitat nacional. Alguns dels principals coneixedors d’aquesta situació hi donen el seu punt de vista.

L’Església en la societat, hagi quedat estroncat, per culpa de l’oposició de la Conferència Episcopal Espanyola, dels recels del Vaticà i de la por de la majoria dels bisbes catalans. Això ha creat molt desànim i frustració en les persones que havien participat en aquell concili”.

A banda d’això, un dels principals problemes interns, com assenyalava l’historiador Albert Manent –que fou assessor del Departament de la Presidència de la Generalitat de Catalunya en temps de Jordi Pujol– és la disminució del nombre de sacerdots. “L’Església catalana pateix un mal europeu, que és la davallada de les vocacions, tant pel que fa al sacerdoci com en el cristianisme en general. Tant el nombre de gent que va a missa com el dels creients s’ha reduït bastant”, explica Manent, que també fou director del *Diccionari d’Història Eclesiàstica de*

Catalunya. A banda d’això, Manent també és del parer que a l’Església catalana li manca nivell. “En uns altres països europeus l’Església té més prestigi i, per tant, més possibilitats d’influir i dialogar amb el món secular. A Catalunya, en general, hi persisteix el missatge adreçat als qui ja són convençuts. Hi ha cada vegada un distanciament més gran.”

En parlar d’aquest distanciament, Albert Manent no pot evitar d’esmentar la figura de Joan Carrera, bisbe auxiliar de Barcelona, desaparegut recentment, amb qui va tenir una estreta relació. “Carrera ocupava un espai d’influència social, intel·lectual i també política. En molts aspectes és una figura insubstituïble, perquè destacava no tan sols en aquests tres nivells, sinó que també arribava a moltes persones individualment, persones de petit i alt nivell, un lloc al qual no arriben alguns altres bisbes ni fins i tot molts capellans”, assenyalava.

Manca de lideratge. La desaparició del bisbe Carrera ha fet revifar l’opinió entre els experts que la jerarquia catalana, en general, no és a l’altura de la situació actual. “Avui dia hi ha una manca de lideratge, però també una manca d’accions en comú. Hi ha una separació entre la jerarquia i els capellans de base. Si els capellans no s’entusiasmen és fa difícil d’impulsar noves iniciatives. El problema és que a la jerarquia la preocupen més els afers que tenen repercussió política que no els del dia a dia”, explica l’historiador Joan Bada. En una línia semblant, Josep Torrens afirma que aquest interès pels grans temes és sobretot en la jerarquia eclesiàstica espanyola: “A Catalunya la jerarquia està més preocupada a esquivar la pressió que arriba de la Conferència Episcopal i a no incomodar el Vaticà. Però a Madrid l’Església pren partit, intenta defensar els antics privilegis, els que tenia quan formava part de l’estat, i d’aquí ve que doni suport a posicions de la dreta amb relació a la moral catòlica.”

En canvi, Jordi Llistnerri, director de la revista *Foc Nou*, opina que els bisbes catalans en general no són dolents: “Passa que no n’hi ha cap que doni una empenta a la situació. Són conservadors, prefereixen no to-

car gaire res, arriscar-se poc”, diu. El problema principal, però, a parer d’aquest expert, és que els creients no han sabut resituar-se: “El que passa a Europa, on la religió ja no és l’eix de la vida social, ens ha arribat més tard i ens costa de trobar el lloc. Davant els grans temes socials del país, els catòlics tenim poc discurs”, opina el director d’aquesta revista, que des de fa més de trenta anys intenta ser una referència per als sectors més renovadors i oberts del cristianisme.

Aquests grans temes socials són, precisament, els que avui dia fan que l’Església catalana estigui més distanciada de la gent. Segons Josep Torrens, membre destacat de la direcció d’Església Plural, “socialment la jerarquia catalana té por de prendre partit en alguns debats perquè hauria d’assumir plantejaments contraris a l’ortodòxia catòlica, com ara en la qüestió de l’homosexualitat, en el de l’ensenyament de la religió o en el de la laïcitat. Els bisbes estan obligats a mantenir un discurs que després en privat matisen. No es poden estigmatitzar els homosexuals, com tampoc marginar els divorciats. Això és poc humà i poc cristià. Hi ha bisbes que entenen que mantenir la postura exigida pel Vaticà en aquests aspectes fa que l’Església s’allunyi encara més de la societat.”

Distanciament amb Madrid. Alguns experts, com Joan Bada, consideren que, en termes de valors, l’Església catalana no és diferent de la de la resta de l’estat espanyol. “Ara bé, hi ha un problema de fons: la Conferència Episcopal Espanyola vol demostrar que està unida i que té un pensament únic, cosa que no és certa. En aquest moment, els bisbes catalans, tot i que a Catalunya hi ha una tradició d’obertura als corrents europeus, com per exemple la laïcitat, no prenen actituds que vagin en contra de Madrid. Un exemple és la qüestió de la Cope”, explica aquest sacerdot, professor d’història del cristianisme a la Universitat de Barcelona.

Aquest interès per mostrar una Església unida és, de fet, una de les raons que ha impulsat la Conferència Episcopal Espanyola a voler anul·lar l’Església catalana. L’historiador

ALBERT RAMIS

JORDI LLISTERRI

LES FERIDES DE L'ESGLÉSIA CATALANA

LA DIVISIÓ DE LA DIÒCESI DE BARCELONA I ELS BISBES IMPOSATS

nou mil·lenni
COLUMNA

El cardenal Ricard Maria Carles, al mig de la comitiva, és escridassat per un grup de vigatans contraris al nomenament de Romà Casanova com a bisbe de Vic, el setembre del 2003. Una fotografia que il·lustra la portada del llibre *Les ferides de l'Església catalana*, de Jordi Llisterrí.

Segons els experts, el problema no ve del Vaticà, que és on es nomenen els bisbes, sinó de la influència de Madrid

Albert Manent opina que aquest interès és molt evident. “Al nucli dur de la Conferència Episcopal la molesta que l’Església catalana tingui més de mil anys d’història, una personalitat definida, una llengua pròpia i una línia que ha connectat amb les obertures que ha fet l’Església, com la del concili Vaticà II”, explica. En una línia semblant, Josep Torrens, d’Església Plural, considera que la davallada de l’Església catalana a escala nacional

JORDI PLAY

El bisbe auxiliar de Barcelona, Joan Carrera, desaparegut recentment, va saber combinar la proximitat amb la gent i la defensa del catalanisme.

és el resultat de l'actitud de l'Església espanyola, que intenta assimilar-la. "La Conferència Episcopal Espanyola ha influït de manera determinant al Vaticà, perquè ha presentat l'Església catalana com a rebel; és a dir, des de Madrid han volgut fer creure al Vaticà que els problemes de l'Església catalana provenen del nacionalisme. Fins fa uns quants anys teníem bisbes molt conscienciats amb la realitat nacional, com ara el bisbe Carrera, però en aquest moment el perfil dels bisbes des del punt de vista de la identificació amb la cultura catalana ha caigut en picat", assenyala Torrens.

El problema, així doncs, segons els experts, no ve tant del Vaticà, que és on es nomenen els bisbes, sinó de Madrid. "Els bisbes que es nomenen a Espanya depenen del cardenal Rouco [president de la Conferència Episcopal Espanyola]. Al Vaticà saben coses de Catalunya, però funcionen com un estat; és a dir, el seu marc de referència

són els estats i no les comunitats lingüístiques. El problema és que des de Madrid han fet creure que l'Església catalana va malament perquè són nacionalistes. Això ho pensen a Madrid i ho transmeten a Roma. És la seva manera d'ocultar els veritables problemes de l'Església", explica Jordi Llisterrí. L'opinió del director de la revista *Foc Nou* és compartida per l'historiador Joan Bada: "Al Vaticà coneixen Catalunya més que no sembla, però per a ells existeixen més els estats que no les nacions. No crec que a Roma hi hagi interès a anar contra l'Església catalana. Però en això passa com en la política: a Madrid no entenen la qüestió catalana."

Divisió de Barcelona. Una de les mesures més dràstiques preses pel Vaticà els darrers anys ha estat de dividir la diòcesi de Barcelona en tres parts, amb els bisbats de Terrassa i de Sant Feliu de Llobregat. Aquesta decisió,

segons l'historiador Albert Manent, es va prendre per restar força a la diòcesi de Barcelona i posar candidats conservadors als altres dos bisbats, com el bisbe José Ángel Saiz, format a Toledo, ara bisbe de Terrassa. "El resultat ha estat que s'ha repartit la feblesa i, a més, han sorgit nombrosos litigis per culpa del repartiment dels béns", explica el qui fou director del *Diccionari d'Història Eclesiàstica de Catalunya* i assessor de la Generalitat en moltes qüestions, com ara els afers religiosos. En aquest sentit, Jordi Llisterrí opina que la divisió fou el resultat de la política eclesiàstica. "L'excusa és que era massa gran, però era la segona i, en canvi, la primera no la van pas dividir. El problema és que es va fer sense acord. Pel que fa al funcionament, tres diòcesis més petites són més fàcils de gestionar, però el problema és que es va fer de forma traumàtica. El resultat final potser no serà dolent, però es podia haver fet

La catedral de Barcelona, seu de la principal diòcesi de Catalunya, conjuntament amb la de Tarragona.

més bé, amb diàleg i previsió”, explica Llisterri. L’afer de la divisió de la diòcesi de Barcelona, de fet, recorda també la segregació de les parròquies de la Franja de Ponent, que pertanyien a Lleida i avui depenen de la diòcesi de Barbastro-Montsó. “La divisió de la diòcesi de Barcelona i la segregació de les parròquies de la Franja són una altra mostra de l’intent constant de diluir la personalitat de l’Església catalana”, opina Josep Torrens, ex-president d’Església Plural.

En aquest sentit, una contrapartida a la divisió de Barcelona seria la creació de la regió eclesiàstica que aplegués tots els bisbats catalans sota una sola entitat, una reivindicació catalana de fa molt temps. Tanmateix, segons Torrens, “la regió eclesiàstica és un intent descafeïnat de resoldre el problema de la identitat de l’Església catalana; un intent d’aconterar aquells sectors que reclamen una conferència episcopal catalana independent de l’espanyola.

Però, en realitat, no té contingut, no aporta els elements necessaris, materials i pastorals, perquè les diòcesis catalanes puguin funcionar”. La qüestió de les necessitats materials és, de fet, prou important, com assenyala també Torrens. “L’Església catalana pateix el mateix espoli fiscal que la resta de la societat, ja que els recursos econòmics que vénen de l’estat els reparteix la Conferència Episcopal Espanyola segons el nombre de capellans, i com que a Catalunya n’hi ha pocs, hi ha diòcesis catalanes que tenen una gran manca de recursos”, explica Torrens.

En qualsevol cas, l’existència d’una Església diferenciada i amb personalitat pròpia és important per a la supervivència de la identitat catalana. “L’Església sempre ha fet un paper fonamental, sobretot en la llengua. Com en qualsevol altra llengua, sense entitats socials de pes al darrere que li donin suport, el català seria una llengua morta”, opina Jordi Llisterri. És

per això que darrerament ha ressorgit amb força una demanda que als anys 60 del segle passat també va ser llargament reivindicada: la d’exigir que els bisbes de Catalunya siguin catalans i coneguin la realitat del país. Fins ara, una de les estratègies utilitzades des de Madrid per acontentar, en part, aquesta demanda, ha estat de nomenar bisbes valencians. Però l’historiador Albert Manent recorda que aquesta estratègia ja va ser utilitzada per les dictadures de Primo de Rivera i de Franco. “Això es fa per aigualir l’Església catalana, per salvar la condició de la llengua. Però no n’hi ha prou”, diu Manent. Un altre coneixedor de la història de l’Església, Joan Bada, ho defineix utilitzant una frase de mossèn Carles Cardó, que fou canonge de Barcelona abans de la guerra civil: “Hi posen bisbes valencians perquè són catalans que no exerceixen.”

Xevi Camprubí